
Recenzovaný článek

Zapojení ruské federace do konfliktu na východní Ukrajině v období duben 2014 – únor 2015 (2. část)**Russian Involvement in the Conflict in Eastern Ukraine Over the Period April 2014 - February 2015 (part 2)****Tomáš Halačka**

Abstrakt: V první části článku byla popsána terminologie, hlavní rysy a fáze zapojení Ruska do konfliktu. Bylo konstatováno, že pro postup Ruské federace byla v hodnoceném období konfliktu charakteristická především fázovaná, stupňovaná, systematická činnost, která umožňuje charakterizovat toto zapojení jako vojenskou operaci. Druhá část se věnuje dalším vybraným aspektům konfliktu se zaměřením na jednotky ruské armády v operaci, jejich demaskující příznaky a dostupné operační zkušenosti. Závěr je věnován zhodnocení možnosti použití podobného postupu Ruské federace v dalších státech bývalého sovětského svazu sousedících s Ruskem a politicko-vojenským aspektů ruské zahraniční politiky v širších souvislostech.

Abstract: In the first part of the article was described terminology, main features and phases of Russian engagement in the conflict. It was pronounced that Russian engagement in the conflict is possible to designate it as military operation. The second article deals with other aspects of the conflict focused on indication of the Russian forces in operation, its unmasking signs and available operational experiences. The ending of the article deals with future possibilities of Russian engagement in region of the post-soviet states and political-military aspects of Russian foreign policy in extensive connection.

Klíčová slova: Ruská federace; Rusko; Ukrajina; východní Ukrajina; konflikt; operační zkušenosti; nasazené síly a ztráty; dodávky zbraní a materiálu; postup ukrajinských sil;

Keywords: Russian Federation; Russia; Ukraine; Eastern Ukraine; Conflict; Operational Experiences; Deployment and Casualties of the Participants of the Conflict; Supplies of Military Material; Engagement of Ukrainian Forces;

Úvod

V první části článku bylo popsáno, že zapojení Ruské federace do konfliktu na východní Ukrajině je možné charakterizovat jako vojenskou operaci. Byly popsány a charakterizovány dosavadní fáze této operace. Pro dokreslení celkového obrazu ruské vojenské operace na východní Ukrajině je však nutné zmínit i další důležité aspekty činnosti jednotlivých stran konfliktu. Mezi nimi jsou klíčovými především důkazy (indicie) o konkrétních jednotkách ruské armády, které byly na východní Ukrajině nasazeny, a v té souvislosti také zkušenosti, které nasazení těchto jednotek přineslo při střetu s ukrajinskými silami. Tyto zkušenosti mají z hlediska vojenského měřítka operační nebo taktický charakter, avšak vzhledem k tomu, že je na zapojení Ruska do konfliktu v této studii nahlíženo jako na operaci, a vzhledem k tomu, že v současných operacích dochází do značné míry ke stírání hranice mezi operačním a taktickým dosahem účinku činností nasazených sil, jsou tyto zkušenosti obecně nazvány jako operační. Dalšími důležitými okolnostmi, které jsou v tomto článku také zmíněny, jsou otázky množství nasazených sil jednotlivými stranami konfliktu, jejich ztráty a dodávek zbraní a materiálu do oblasti konfliktu. Tyto otázky jsou však natolik obsáhlé, že představují spíše témata pro samostatné analýzy, jejichž kompletní zpracování přesahuje publikační možnosti tohoto článku. Pro úplnost zmiňuji také velmi stručný náhled na postup ukrajinských sil z hlediska principů soudobého boje.

Konflikt na východní Ukrajině stále probíhá, nicméně jeho intenzita je, i přes jeho občasnou eskalaci, nízká. Přestože se podstatným způsobem nemění pozice, jichž dosáhly ukrajinské a proruské síly v hodnoceném období konfliktu, jiné údaje o konfliktu se průběžně mění. Jedná se především o ztráty obou stran, počty nasazených sil a podobně. Z tohoto úhlu pohledu se mohou jevit některé údaje uvedené v této práci jako zastaralé. Je však nutné si uvědomit, že tato studie je analýzou již proběhlého období konfliktu, tedy se zabývá velmi nedávnou minulostí (historií), a tak je na ní nutné z hlediska aktuálních údajů o konfliktu na východní Ukrajině také pohlížet.

4. DALŠÍ ASPEKTY KONFLIKTU

4.1 Ruská armáda v operaci a demaskující příznaky

Charakteristickou činností ze strany Ruské federace bylo vytrvalé odmítání přítomnosti ruských jednotek na ukrajinském území. V popisovaném období konfliktu ruská strana zřejmě široce používala poněkud primitivní, ale účinný trik v tom, jak neporušit prohlášení ruského ministerstva zahraničních věcí o nepřítomnosti ruských vojáků na Ukrajině a zároveň si zachovat výhodu použití profesionálních vojáků v operaci. Celý proces pravděpodobně fungoval tak, že vojáci byli formálně propuštěni ze služebního poměru, a následně byli dle potřeby odesíláni na ukrajinské území. Otázkou je, zdali lze tento postup označit za dostatečný z hlediska de iure. De facto se však stále jednalo o ruské vojáky.

V hodnoceném časovém úseku byla na Ukrajině nasazena řada jednotek ruské armády. Vzhledem k tomu, že neexistuje jejich exaktní seznam, lze použít k jejich identifikaci v zásadě čtyři nástroje. Prvním jsou fotografie z místa nasazení, druhým jsou agenturní zprávy přinášející očitá svědectví (přiznání). Třetím nástrojem jsou zprávy o vyznamenání jednotek a jednotlivců¹ v popisovaném období konfliktu, a v období po únoru 2015, kdy skončila akutní fáze bojů na východní Ukrajině. Čtvrtým nástrojem jsou pak údaje neziskových organizací, především investigativní skupiny informnapalm.org². Tato organizace přináší nejúplnější seznam ruských jednotek zapojených do ukrajinské operace. Dle tohoto seznamu se do operace zapojilo celkem 50 různých jednotek ruské armády.

Všeobecně platí, že „algoritmus“, podle něž byly na Ukrajině ruské jednotky nebo jejich části nasazovány, nelze přesně určit. Lze však pozorovat určité rysy situace a také uvažovat nezbytné předpoklady nasazení jednotek. Pro úspěch operace je nutné nasadit jednotky adekvátně doplněné, vybavené, vycvičené, spolehlivé a mobilní. Těmito jednotkami jsou v ruské armádě tradičně jednotky vzdušně výsadkových vojsk (VDV). Také je vhodné používat k podobným operacím jednotky vzdálené od místa konfliktu, pokud možno z odlišných kulturních oblastí. Tato podmínka v sobě skrývá následující výhody:

1. Jednotky a jejich příslušníci nejsou v plné šíři znalí místní situace a nemají příliš silný vztah k regionu a místnímu obyvatelstvu. Tento aspekt nemusí hrát velkou roli, pokud je v ideologii konfliktu využíván étos obrany vlasti.
2. Velké vzdálenosti v Rusku umožňují maskovat přesuny vojsk do oblasti operace jako cvičení.
3. Přesun na velkou vzdálenost je závažnou prověrkou připravenosti jednotky k operačnímu použití.
4. Jednotky přepravující se do prostoru operace z velké vzdálenosti mají proti jednotkám použitým v nátlakových uskupeních výhodu menší informační zátěže o dějích v prostoru operace a jsou potenciálně odolnější vůči úniku těchto informací z vlastních řad.

V rámci této podkapitoly jsem dále využil například informace o nasazení ruských jednotek ze studie skupiny Bellingcat³, která v hodnoceném období průkazně zdokumentovala nasazení 200. samostatné motostřelecké brigády (200. smb) z Murmansku v bojích na Donbase. Z hlediska agenturních zpráv a svědectví byla také potvrzena přítomnost příslušníků a techniky 5. samostatné tankové brigády dislokované v Ulan-Ude⁴. Dále se v agenturních zprávách objevila řada informací o ztrátách a nasazení jednotek 76. gardové výsadkové útočné divize. Tato divize obdržela již v srpnu 2014 řád Suvorova

1 Údaje o značném nárůstu počtu ruských vojáků oceněných za vyznamenání se v boji lze nalézt ve studiích skupiny Bellingcat (goo.gl/eDJyq9) a s metodologií sběru údajů na webových stránkách skupiny informnapalm.org (goo.gl/ACbIHJ).

2 informnapalm.org [online]. 2016. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/XF79BK

3 BELLINGCAT.COM Russia's 200th Motorized Infantry Brigade in the Donbass. In: www.bellingcat.com [online]. 2016, verze 16. 1. 2016 [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/YOHZly

4 Костюченко, Елена (2). Мы все знали, на что идем и что может быть. In: novayagazeta.ru [online]. 2015. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://www.novayagazeta.ru/society/67490.html>

za úspěšné vyplnění bojových úkolů a hrdinství jejich příslušníků v boji.⁵ V rámci srpnové ofenzívy 2014 byly také zaznamenány zprávy o nasazení příslušníků 98. gardové vzdušně výsadkové divize (Ivanovo) a 106. gardové vzdušně výsadkové divize (Tula).⁶ V roce 2015 obdržely název „gardová“ další jednotky VDV, a to 11. samostatná výsadková útočná brigáda (Ulan-Ude), 83. samostatná výsadková útočná brigáda (Ussurijsk), 38. samostatný spojovací pluk (Moskevská oblast).⁷

Ruskou operaci na východní Ukrajině lze v popisovaném období hodnotit jako úspěšnou. Přispěla k tomu nejen její příprava a řízení, ale i řada výhod, které jsou shrnuty v závěru této analýzy. Ruská strana se však také dopustila řady chyb, jejichž odhalování postupně potvrdilo účast a naznačilo rozsah zapojení Ruské federace v tomto konfliktu. Tyto chyby lze rozdělit do níže uvedených skupin:

1. Používání zbraní a techniky nezavedených v Ukrajinské armádě. S tím, jak začalo Rusko postupně stále více používat své jednotky pro plnění úkolů na východní Ukrajině, začal být tento fakt zcela zřejmý.
2. Poněkud v rozporu s ruskou tradicí měly nasazené jednotky ruské armády velké problémy s klamáním. Na příkladech informací z portálu Bellingcat, ale i informací ukrajinského Centra národní bezpečnosti⁸ lze dohledat zásadní chyby v zastírání přítomnosti ruských vojsk na Ukrajině. Tyto chyby mají dva zdroje, které se vzájemně doplňují:
 - a) Prvním zdrojem je naprosto nedostatečné zakrývání identifikačních znaků techniky jednotek regulérních ruských jednotek. Pro vlastní identifikaci na bojišti byly na ruskou techniku někdy malovány žluté trojúhelníky.
 - b) Druhým zdrojem těchto chyb bylo používání sociálních sítí ruskými vojáky. Odtud lze zpětně odvodit celou řadu informací potvrzujících správnost názoru o nasazení ruských jednotek. Vojákům zjevně nebyly v akcích odebrány mobilní telefony, případně další záznamová a komunikační zařízení, přičemž příčiny tohoto jednání lze jen odhadovat. Mohou jimi být například lehkovážnost a nedůslednost ruských velitelů. Spekulovat lze také o omezeném spojení mezi jednotlivými proruskými skupinami atp. Dočasné identifikační znaky z nasazení na Ukrajině nebyly později často odstraněny. Bylo tak možné pozorovat techniku zachycenou na ukrajinském území při přesunech a na cvičeních v Ruské federaci.
3. Třetím problematickým bodem se v souvislosti se skrýváním přítomnosti ruských vojsk na Ukrajině staly stížnosti ruských vojáků, kdy si například opět příslušníci

5 PLN-PSKOV.RU. Сергей Шойгу вручил личному составу 76-й дивизии орден Суворова *In: pln-pskov.ru* [online]. 2014. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://pln-pskov.ru/news/178748.html>

6 Министерство обороны Российской Федерации (Минобороны России). Воздушно-десантные войска [online][cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://structure.mil.ru/structure/forces/airborne/structure.htm>

7 MEDUZA.IO. Путин сделал гвардейскими две десантные бригады за героизм в боевых действиях. *In: https://meduza.io* [online]. 2015 [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/w3HgYq

8 BELLINGCAT.COM (2), ref. 3, on line; Інформаційно-аналітичний центр національної безпеки України (2). Докази російської агресії. *In:mediarnbo.org* [online]. 2016. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/dde48K

200. smb stěžovali na špatné logistické a organizační zabezpečení „cvičení“, jehož součástí byla možnost plnění bojových úkolů na ukrajinském území.⁹

4. V počátku operace přecenění sounáležitosti obyvatelstva Luhanské a Doněcké oblasti s Ruskou federací a jeho ochoty účastnit se boje, přestože byly vybrány dvě oblasti s největším podílem ruskojazyčného a etnického ruského obyvatelstva.¹⁰

4.2 NASAZENÉ SÍLY – ZTRÁTY A POČTY

Informace o počtu nasazených jednotek a ztrátách lze rozdělit na agenturní a oficiální. Ruské oficiální zdroje nelze využít, neboť veškeré údaje o této operaci jsou tajné a úmrtí ruských vojáků s ní související jsou vedeny jako státní tajemství. Dále je obtížné počty nasazených sil strukturovat. Tato problematika je sama o sobě námětem na samostatnou analýzu, a proto je zde zmíněna pouze okrajově, přičemž lze předpokládat, že v současnosti dostupné informace se budou dále zpřesňovat.

Největší ztráty obě strany utrpěly v době nejintenzivnějších bojů, tzn. v době ruského srpnového protiútoků (2014) a bojů o stabilizaci severozápadního úseku fronty mezi Doněckem a Luhanskem, kdy se nejvýznamnější boje odehrávaly v oblasti Doněckého letiště a tzv. Debalcevského kotle (podzim 2014 až únor 2015). Nejkomplexnější jsou údaje ukrajinské strany,¹¹ která uvádí, že k lednu 2015 bylo za dobu ATO zabit celkem 2 055 vojáků a 7 299 jich bylo zraněno (12. 5. 2016). Celkově získalo statut účastníka ATO 126 500 příslušníků ukrajinských bezpečnostních složek (březen 2016), což ovšem dostatečně nevyovídá o celkovém nasazení ukrajinských sil na frontě. Souhrnné údaje o počtu ztrát proruské strany nejsou k dispozici. Většinou se mluví pouze o zabitých osobách, počet zraněných není uváděn. Podle údajů organizace Open Russia bylo v hodnoceném období zabit celkem 260 ruských vojáků.¹² (19. 1. 2015), rozsáhlé počty mrtvých v hodnoceném období potvrdily také zdroje NATO.¹³ Počet mrtvých bojovníků na straně proruských sil je obtížné určit, neboť tyto údaje jsou kusé a nestrukturované, zmiňují se údaje o cca 2 100 zabitých na proruské straně v konfliktu (leden 2016).¹⁴

Úplné informace o přítomnosti a poměru ukrajinských a proruských sil v jednotlivých sektorech a fázích ATO nejsou k dispozici. Z analýz ukrajinského generálního štábu¹⁵

⁹ TV RAIN.RU. СПЧ: мурманские контрактники пожаловались на принуждение ехать в Украину. In: *tvrain.ru* [online]. 2015. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/oH0aEE

¹⁰ NATIONAL ATLAS OF UKRAINE. Ukrainians in the region population. In: <http://wdc.org.ua/> [online]. 2015. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://wdc.org.ua/atlas/en/502030101.html#>

¹¹ ЗАГОРОДНЬЙ, ref. 2, on line

¹² LUHN, Alec. They were never there: Russia's silence for families of troops killed in Ukraine. In: *www.theguardian.com* [online]. 2015. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/FhC6V0

¹³ BBC.com (2). Russian soldiers ,dying in large numbers' in Ukraine – Nato. In: *www.bbc.com* [online]. 2015. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-31747754>

¹⁴ SHARKOV, Damien. Over 2,000 russian fighters killed in Ukraine: prezident's spokesman. In: *www.newsweek.com* [online]. 2016. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/zlxQzB

¹⁵ МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ (1), ref.2, online; МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ (2), ref. 2, online

vyplývá, že například v sektoru ATO C, bylo v době bojů o Debalcevský kotol přítomno celkem 13 000 příslušníků ozbrojených sil Ukrajiny. Proti nim mělo údajně stát 19 000 separatistů, včetně 9 000 vojáků regulérní ruské armády. Údaje ruské organizace Forgotten regiment¹⁶ dokonce uvádí počet až 15 000 bojujících vojáků Ruské federace na Ukrajině v průběhu prosince 2014.

4.3 Dodávky zbraní a materiálu

Často diskutovanou otázkou se po celé hodnocené období konfliktu jevíly počty zbraní a techniky, kterými disponovala proruská strana. Sporný byl především poměr mezi kořistními prostředky vůči technice a materiálu dodanému z Ruska. Informace z agenturních zdrojů¹⁷ na toto téma jsou poměrně obsáhlé a mohou obsahovat cenné údaje například o jednotlivých typech a množství zbraní a techniky, které byly do prostoru konfliktu prokazatelně přesunuty z Ruska, neboť dosud nebyly exportovány do jiných států.

Dle údajů organizace Armament research¹⁸ je otázka dodávek zbraní separatistům celkově nejasná (období do listopadu 2014), přičemž zmiňuje velký podíl kořistní techniky, zbraní a munice na straně tzv. separatistů. Dále Armament research zmiňuje široké spektrum dodavatelů zbraní do prostoru konfliktu. Tento zdroj hodnotí ruskou podporu vojenským materiálem jako omezenou, ale značnou, respektive jako dostatečnou k obraně proruských sil, ale nedostatečnou k dosažení obratu v celkové situaci.

Osobně se domnívám, že je nutné rozlišovat dodávky zbraní, techniky a dalšího vojenského materiálu na území Ukrajiny z Ruské federace v období před zahájením srpnové protiofenzívy (2014) a po ní. Vzhledem k charakteru srpnového nástupu ruských vojsk lze od tohoto data předpokládat převahu systémů dodaných, resp. přímo využívaných ruskými jednotkami. V předchozím období lze předpokládat vyrovnanější poměry mezi výše uvedenými zdroji techniky.

Dále je třeba kalkulovat s tím, že počty kořistní techniky, zbraní a materiálu vzrostly vždy po úspěších proruské strany. K tomu uvádí web lostarmour.info,¹⁹ zabývající se zničenou a ukořistěnou technikou v popisovaném konfliktu, že na konci února 2015 bylo v držení separatistů celkem 262 kusů techniky ukořistěné ukrajinským silám. Jednalo se mimo jiné o celkem 48 tanků a další desítky kusů obrněné techniky včetně 17 kusů samohybných kanónových houfnic.

¹⁶ LUHN, ref. 2, on line

¹⁷ ČECH, Adam. Analýza: Důkazy ruské vojenské intervence na Ukrajině. In: *www.armadninoviny.cz* [online]. 2016. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/S94slJ

¹⁸ FERGUSON, J., JENZEN-JONES, N.R., Raising Red Flags: An Examination of Arms & Munitions in the Ongoing Conflict in Ukraine. In: *armamentresearch.com* [online]. 2014. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: goo.gl/jBdvnn

¹⁹ lostarmour.info [online]. 2016. [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://lostarmour.info/spoils/>

4.4 Postup ukrajinské strany

Tato práce je primárně zaměřena na postup Ruské federace v konfliktu, ale pro dokreslení celkové situace je nutné zmínit alespoň několik okolností postupu ukrajinské strany.

Úvodem této podkapitoly je potřeba konstatovat, že ukrajinská strana byla od začátku ve velice obtížné situaci a musela se rozhodovat v podmínkách značné nejistoty a neznalosti tohoto typu agrese. Dále byla zahájením bojových operací v obydlených oblastech vystavena neustálému riziku zásahu vlastního civilního obyvatelstva. Kromě toho nebyla na tento konflikt vojensky, politicky a ekonomicky připravena. Přitom vlastní rozsáhlé potenciální zdroje nedokázala v průběhu konfliktu dostatečně účinně využít.

Teoreticky řečeno, ukrajinská armáda nedokázala v době před a v průběhu ATO dostatečně zvládnout základní principy soudobého boje, tzn.:

1. Disponovat vysokou bojovou silou vojsk.
2. Udržet aktivitu, rozhodnost a nepřetržitě vést boj.
3. Zabezpečit součinnost a společné využívání schopností druhů vojsk.
4. Identifikovat a soustředit hlavní úsilí na rozhodující směry (prostory) činnosti v potřebné době.
5. Zabezpečit činnost vojsk.²⁰

Konkrétně to v průběhu bojů znamenalo, že neustále docházelo k účinným protiútokům separatistů na nezabezpečená křídla postupujících jednotek, zásobovací linie a slabě bráněná obsazená území. Velení operace nebylo schopné účinně podporovat postupující jednotky ze vzduchu, ani jim nebylo schopné poskytnout dostatečnou logistickou podporu a střídat vyčerpané jednotky v prostorech bojů.

Jako zcela chybné lze hodnotit rozhodnutí o obklíčení aglomerací Doněcka a Luhansku za situace, kdy mohly být proruské síly podporovány z Ruska přes dlouhé úseky nekontrolovaných hranic. Ukrajinské síly, které již postupovaly úzkým koridorem podél hranic s Ruskem, zároveň čelily obkličovacím operacím povstalců a jejich činnost byla narušována neustálým dělostřeleckým ostřelováním z ruského území. K tomu je však nutné doplnit, že toto rozhodnutí bylo činěno v podmínkách reálných obav ze vzniku záminky pro otevřenou invazi Ruské federace na Ukrajinu.

K tomu nakonec stejně došlo. Zpětně však lze hodnotit, že v podmínkách, které pro tuto invazi panovaly v prostoru ATO, byla tato invaze provedena s mnohem menšími náklady a dosáhla nepoměrně větších úspěchů, než kdyby ukrajinská strana soustředila své úsilí na obnovení kontroly hranice s Ruskou federací.

²⁰ ČEP, D. *Soudobá taktika vyšších taktických uskupení*, interní materiál CVBSS Brno.

4.5 Shrnutí operačních aspektů konfliktu²¹

K zásadním operačním aspektům, které měly vliv na průběh a výsledek popisovaného konfliktu, lze zařadit zejména:

1. Provázanost taktické a operační úrovně (vojenské) se strategickou úrovní (politickou), neboť i dílčí taktické výsledky měly silný vliv na mezinárodní politickou situaci a uzavírání dohod (Minsk I, II). Tato charakteristika je v souladu s ruskou strategií asymetrického působení.
2. Omezené použití ukrajinského letectva v důsledku silné přítomnosti pozemních systémů PVO proruské strany. Kombinovaná, překrývající se pozemní PVO (tj. kombinace prostředků typu MANPADS s prostředky mobilní pozemní PVO, lafetovaných a ručních zbraní) dokázala účinně eliminovat činnost bojových a dopravních vrtulníků, bitevního a transportního letectva.
3. V průběhu celého konfliktu byly využívány manévrující příhraniční skupiny vojsk Ruské federace jako nátlakové síly k ovlivňování rozhodování vedení Ukrajiny.
4. Použití tzv. humanitárních konvojí k odpoutání pozornosti od dodávek vojenského materiálu a přísunu posil přes zelenou hranici k dalšímu vedení bojové činnosti.
5. V průběhu konfliktu byla prokázána nízká účinnost RPTZ bez tandemových hlavíc proti ruským tankům typové řady T-72 vybavených reaktivním pancéřováním. Zároveň bylo konstatováno, že lehce pancéřovaná vozidla (obrněné transportéry) byla v tomto konfliktu málo účinná, stejně jako byly zaznamenány časté ztráty u pěchoty přepravované na neobrněných nákladních vozidlech.
6. Z hlediska osobní ochrany jednotlivce se velmi osvědčily prvky balistické ochrany a zároveň používání munice, která dokáže touto ochranou pronikat (odstřelovači).
7. Dle závěrů hodnotící zprávy Americké námořní pěchoty (USMC) byla dělostřelecká palba pokročilou municí odpovědná za 85 % ukrajinských ztrát. Bylo nasazeno značné množství a široké spektrum dělostřeleckých systémů, zejména reaktivního dělostřelectva. Ruská strana dokázala vést dělostřelecké úderly výrazně účinněji než ukrajinská strana v důsledku nasazení elektronických prostředků ke zvýšení přesnosti palby (informace z bezpilotních prostředků a dělostřeleckých radarů). Na základě zkušeností z tohoto konfliktu lze dle výše uvedené zprávy předpokládat, že za výše uvedených podmínek je reálná eliminace bojeschopnosti vojenské jednotky až do síly praporu jedním dělostřeleckým úderem.
8. Nekódovaný a nechráněný přenos informací a dat byl vystaven účinnému rušení, odposlechu a zaměření nepřítelem v reálném čase. Získané informace dokázala proruská strana, souběžně s použitím bezpilotních prostředků, efektivně využít ve prospěch vlastního dělostřelectva, tankových a mechanizovaných uskupení.
9. Ruská strana měla výrazně lépe organizovanou logistiku a přísun posil a materiálu, mimo jiné v důsledku ovládnutí dlouhého úseku společné hranice, která byla dobře průchodná, protkána hustou sítí komunikací a nekontrolovaná.

²¹ CONNEL, M. E.; EVANS, Ryan. ref. 2,s. 10-12, pokud není uvedeno jinak

10. Ruská strana měla velkou výhodu v tom, že mohla využívat úkryty v hustě zastavěných oblastech a zároveň je mohla používat jako dobře chráněná vlastní palebná stanoviště. Ukrajinská strana měla vždy nevýhodu v tom, že pokud opětovala palbu směrem k tzv. obytným čtvrtím, byla vždy vystavena riziku zásahu civilního obyvatelstva.
11. Lehce vyzbrojené proruské síly nebyly schopné ani pod vedením a s podporou ruských speciálních jednotek dlouhodobě odolávat pravidelným jednotkám Ozbrojených sil Ukrajiny.²²

Závěr

Ruskou operaci na východní Ukrajině lze hodnotit jako úspěšnou, neboť prozatím dokázala zajistit Ruské federaci splnění předpokládaného hlavního cíle, kterým bylo udržet Ukrajinu mimo integraci do evropských a euroatlantických struktur.

Ruská operace na východní Ukrajině byla úspěšná proto, že Ruská federace byla schopná si k ní vytvořit a využít níže uvedené podmínky k úspěchu:²³

1. Dispozice dostatečnou vojenskou kapacitou intervenující země k operačnímu nasazení, operativnímu zasazování do boje a k plnění dalších úkolů v okolí hranic s cílovou zemí.
2. Existence slabé vlády a nespolehlivých bezpečnostních struktur v cílové zemi infiltrovaných osobami loajálními k intervenujícímu státu v cílové zemi.
3. Trvalá, místně koncentrovaná nespokojenost s centrálními úřady cílové země, včetně přítomnosti silné menšiny etnické skupiny intervenujícího státu na tomto území.
4. Mediální přítomnost a vysílání v cílové zemi.
5. Přímá hranice cílového státu s územím intervenujícího státu, tj. existence snadno překročitelné, dostatečně dlouhé a nekontrolované hranice.
6. Cílový stát nemá v daném čase reálně využitelný potenciál vlastní obrany, tj. kapacitu a resilienci (vůli a odolnost).
7. Cílový stát nemá věrohodné spojence, kteří jsou jej ochotni účinně vojensky podpořit.

Osamocený a slabý stát nemůže v případě výše uvedených podmínek útočnickovi účinně vzdorovat. Ukrajinská antiteroristická operace byla také tím komplikovanější, čím více se blížila k ruské hranici. Zdrojem těchto komplikací byly reálné obavy z masové ruské invaze v důsledku trvalé přítomnosti velkého množství ruských vojsk na hranici s Ukrajinou. Přestože mohlo Rusko takový krok učinit, neodhodlalo se k tomu, což mimo jiné svědčí o určité zdrženlivosti vedení Ruské federace, které se projevilo mimo jiné uplatňováním taktiky omezené podpory.

Hlavní otázkou, která v souvislosti s ruským postupem Ruské federace na východní Ukrajině vyvstává, je to, zdali může Ruská federace podobný postup realizovat v některém ze států, který s ní sousedí? Pozornost je v tomto směru upřena zejména na státy,

²² RÁCZ, ref. 3, s. 75

²³ RÁCZ, ref. 3, s. 73-83

kteří jsou členy nebo usilují o členství v euroatlantických bezpečnostních strukturách. Odpověď zní, že může, ale neučiní tak. Proč? Na Ukrajině vznikla totiž situace natolik unikátní a ruský postup byl nakonec tak specifický, že jeho další opakování by bylo příliš nápadné a tím i riskantní. Chyběl by k tomu mimo jiné základní element každé takové operace, kterým je moment překvapení. Významnou roli může v kontextu aktuálního vývoje sehrát také deklarace států NATO vojensky bránit své členy a spojence ve východní Evropě. Důležité je však také podotknout, že závěry této studie mohou být sníženy tím, že stejnou analýzu si bezesporu provedli pro vlastní potřebu také Rusové.

Ruské zkušenosti s operací na východní Ukrajině jsou však využitelné i ve vzdálenějších oblastech glóbu. Jak podotýká Rácz, Rusko může své zkušenosti z obsazení Krymu a konfliktu na východní Ukrajině exportovat v různých hybridních „balíčcích“ složených dle potřeby z mixu vojenských, politických, diplomatických, informačních a dalších opatření a prostředků.²⁴ To lze pozorovat již od zapojení se Ruské federace do konfliktu v Sýrii od září roku 2015.

Bývá zvykem popisovat myšlenkové a řídicí systémy od obecného ke konkrétnímu, tj. například v oblasti vojenství od strategie k taktice apod. Avšak v případě, že zkoumanou hierarchii předem neznáme, je nutné použít jiný přístup, tj. indukci. Smyslem této indukce je na základě poznaných dílčích skutečností zpětně formulovat vyšší úroveň zkoumaného systému. V případě této práce je to využití poznatků taktiky omezené podpory povstaleckého boje k formulaci strategie minimálního účinného působení, která je dle mého názoru typická pro současnou bezpečnostní politiku Ruské federace ve vztahu k zahraničí. Tato strategie však logicky není lineární, neboť k dosažení různých cílů je nutné různé minimální úsilí. Například na Ukrajině byla demonstrována taktika omezené a skrývané podpory bojujících vojsk, která byla posilována až v momentě, kdy hrozila jejich porážka nebo nedosažení stanovených cílů. Variantou pak bylo provést masivní invazi s obsazením většiny území Ukrajiny, což by však sebou logicky neslo mnohem vyšší náklady (všeho druhu). Nebylo to však k dosažení cíle nutné. Oproti tomu v případě podpory vládních sil při konfliktu v Sýrii jsme byli svědky velice silné, otevřené, intenzivní letecké kampaně, která pokračovala na hranici možností ruského expedičního sboru, včetně využití strategického letectva, hladinových plavidel a dokonce ponorek. Přes rozsah této kampaně však představovaly její náklady pouhý zlomek ceny, kterou by si vyžádala pozemní operace ruských vojsk. Potenciální zisk tak jednoznačně převyšuje náklady letecké operace v Sýrii, a navíc Ruská federace dosáhla zachování, případně rozšíření svého vlivu v regionu.

Výsledky výše uvedené analýzy mě tak vedou k poněkud provokativnímu závěru. Zahraničně bezpečnostní politika Ruské federace je racionálnější a zdrženlivější, než by se mohlo zdát. Rusko si je jisté vědomo vlastních omezených možností, ale zároveň si uvědomuje objektivní fakt, že aktivita je v tomto případě důležitější než potenciál. Jinými slovy jde o to, že obvykle vítězí ten, kdo si dokáže udržet iniciativu. I přes to, že není výrazně silnější než jeho protivníci.

²⁴ V této souvislosti stojí za povšimnutí výrok V. V. Gerasimova, který předpokládá převahu použití nevojenských opatření v soudobých konfliktech v poměru 4:1 k opatřením vojenským. (TIMOTHY, ref. 2, s. 455) Lze důvodně předpokládat, že Ruská federace svůj postup od operací na Krymu a východní Ukrajině výrazně upravila, resp. zdokonalila.

Autor: ***Mjr. Ing. Tomáš Halačka**, narozen 1981. Absolvent VVŠ PV Vyškov v oboru velitel mechanizovaných jednotek – manažer; absolvent Fakulty životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů České zemědělské univerzity v Praze. Od roku 2002 působil ve štábních funkcích u 6. zabezpečovací základny MO, Vojenské konzervatoře v Roudnici nad Labem a Posádkového velitelství Praha v oblastech vnitřního řízení, bojové přípravy, zabezpečení výcviku a plánování. V současnosti působí zejména v oblasti protokolárního zabezpečení AČR na resortní a navazující státní úrovni. V roce 2015 absolvoval kurz pro vyšší důstojníky u Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií UO.*

Jak citovat: HALAČKA, Tomáš. Ruská operace na východní Ukrajině v období duben 2014 – únor 2015. *Vojenské rozhledy*. 2017, 26 (1), 64-74.
DOI: 10.3849/2336-2995.26.2017.01.064-074. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz